

Ime in priimek:

Razred / Letnik:

Standardizirani kompetenčno usmerjeni pisni
zrelostni izpit / zrelostni in diplomski izpit

21. september 2020

Slovenščina

Napotki za obdelavo nalog

Spoštovana kandidatka! Spoštovani kandidat!

Pri tej klavzuri imate na izbiro tri tematske sklope s po dvema nalogama. Izberite enega od treh tematskih sklopov in obdelajte obe nalogi izbrane teme.

Tematski sklopi	Naloge
1. Literatura – umetnost – kultura	Goran Vojnović: Zimska basen interpretacija besedila (405 do 495 besed) 1 priloga (basen)
	Vpliv kresnika na avtorje in njihova dela povzetek (315 do 385 besed) 1 priloga (časopisni članek)
2. Počitnice	Kam na počitnice? analiza besedila (360 do 440 besed) 2 priloge (časopisna članka)
	Počitnice ob Vrbskem jezeru komentar (360 do 440 besed) 1 priloga (reportaža)
3. Varstvo osebnih podatkov	Do zdravja prek spletnih aplikacij? razprava (450 do 550 besed) 1 priloga (časopisni članek)
	Tehnologija pod kožo pismo bralke/bralca (270 do 330 besed) 1 priloga (časopisni članek)

Na razpolago imate 300 minut delovnega časa.

Prepuščeno vam je, katero delno nalogo tematskega sklopa obdelate kot prvo.

Pišite z modrim ali črnim pisalom, ki se ga ne more radirati/brisati.

Uporabljajte izključno liste, ki smo vam jih dali na razpolago. Za oceno upoštevamo vse, kar napišete na liste in česar niste prečrtali. Prečrtajte zaznamke na listih.

Na vsak list napišite svoje ime in tekočo številko strani. Navedite številko izbranega tematskega sklopa in naslov naloge, ki jo obdelate.

Če delate z računalnikom, uredite najprej čelno vrstico in tam vpišite svoje ime in številko strani. Kot pripomočki so dovoljeni tiskani in – v primeru, da delate z računalnikom – elektronski slovarji. Uporaba (tiskanih in spletnih) enciklopedij ali elektronskih informacijskih virov ni dovoljena.

Oddati je treba zvezek z nalogami in vse liste, ki ste jih uporabili.

Vaše delo se ocenjuje po teh kriterijih:

- vsebina
- struktura besedila
- slog in izraz
- normativna jezikovna pravilnost

Mnogo uspeha!

Tema 1: Literatura – umetnost – kultura

Naloga 1

Goran Vojnović: *Zimska basen*

Napišite interpretacijo besedila.

Preberite besedilo *Zimska basen* (2015) Gorana Vojnovića (priloga 1).

Napišite **interpretacijo besedila** in pri tem upoštevajte naslednja navodila:

- Obnovite vsebino priloženega besedila.
- Analizirajte Vojnovićevo *Zimsko basen*.
- Komentirajte izpoved besedila in zavzemite stališče do vsebine. Ob tem se posvetite tudi aktualnosti te basni.

Besedilo naj obsega 405 do 495 besed. Vsak odstavek začnite pisati v novi vrsti.

Naloga 1 / Priloga 1

Goran Vojnović: *Zimska basen* (2015)

Sredi decembra, ravno ko je bil medved na tem, da potone v svoj zimski spanec, ga je predramil hrup pred brlogom. Ni bil to znan mu ropot, lajež nevzgojenega vaškega psa, ki se ni menil za gozdni red in mir, ali skovikanje sove, prelene, da bi se ji ljubilo odleteti na jug. Pred brlogom je bil kraval, kakršnega se v gozdu ne sliši, še posebej ne pozimi, ko tudi divji prašič hodi po konicah parkljev, da ga ne bi prebudil. Vsi so še predobro vedeli, da bi se potem cel gozd tako zatresel, da bi veverice deževale z dreves.

Medved je sprva pomislil, da sanja. Le kdo bi bil tako nor, da vasuje pred njegovim brlogom. A hrup ni pojenjal, zato je nejevoljno privzdignil levo veko in pokukal proti vhodu. »Kaj so spet zlivali v reko,« je zabrundal, prepričan, da spet halucinira zaradi onesnažene vode. Pred vhod se mu je nateplo vse, kar v gozdu leze in gre, in vse je upiralo oči vanj. Ježek, ki je prestrašen kukal izza volčjih nog, pa je s piskajočim glasom ponavljal: »Ljudem se je zmešalo! Ljudem se je zmešalo!«

Medved je čutil, kako mu je kri zavrela v telesu. Četudi so bile sanje, jih je imel čez glavo dovolj. Sanje, v katerih se meša ljudem in živalim, niso bile primerne za miren zimski spanec. Široko je razprl krmežljave oči in na ves glas zabrundal proti prikaznim. A te se niso razbežale. Še vedno so bile tu in še vedno je lahko slišal ježkov piskajoči glas: »Ljudem se je zmešalo! Ljudem se je zmešalo!«

Medved se je skobacal iz toplega brloga na mraz in v mislih že grabil za vrat falota, ki je nanj poslal to zblojeno živalsko čredo. Ta pa se je zdaj prestrašeno spogledovala, išoč med seboj pogumneža, ki bo medvedu pojasnil razlog nepričakovanega obiska. Vsem je bilo jasno, kakšen rompompom bo, če medved z njim ne bo zadovoljen, in kmalu so vsi gledali proti veji, na kateri je sedela sova. Ona, ki je vedno tako pametna, ona, ki je zunaj dosega velikih medvedjih šap, ona naj govori, so se strinjali.

Sova pa je le ponovila ježkove besede: »Ljudem se je zmešalo.«

Medved je bil že na tem, da zagradi najbližjega nesrečneža, polhka, ki ga je lisica iz previdnosti potisnila predse, a se je ustavil. Živalska sloga, ki ji je bil priča, je bila preveč nenavadna, da bi jo lahko prezrl. Moral je vedeti, kaj je vse te gozdne prepirljivce spravilo skupaj. Pokimal jim je in živalska povorka se je, kakor na dogovorjen znak, premaknila.

V popolni tišini so živali hodile, skakljale in se plazile skozi gozd proti reki. Sneg še ni bil zapadel in le pokanje vejic in lomljenje suhega listja je odmevalo med drevesi, ko pa so zakorakali na jaso, je tudi to potihnilo in se je slišalo zavijanje mrzlega vetra, kakor napoved groze, ki ji bodo kmalu priča.

Ob reki je ležalo jelenovo truplo, zapleteno v nekakšno žico, ki je bila razpotegnjena po celem bregu reke, do koder je segal pogled. Pot do vode jim je bila preprečena. Jelen si je ponoči želel potešiti žejo, v temi pa ni videl nastavljenih pasti, je pomislil medved, ko je zaslišal košutin cvileči glas. Bila je ujeta med žico in reko. Le lovska puška še najde pot do nje, je pomislil medved in pred očmi se mu je naslikal prizor jelena, ki se skozi bodočo žico prebija k njej.

»Bodeče žice se ne da prelisičiti!«

Lisičin glas je medveda priklical nazaj in opazil je, da so vse živali znova usmerile poglede vanj. Čakale so, da spregovori, da jih potolaži, da jim pokaže pot do reke, da jim pove, kaj se je zgodilo, a medved je le razočarano pobesil pogled. Videl je vse te zverinice, kako žejne tavajo naokrog in po odpadlem listju iščejo zadnje ostanke dežja. Ni dišalo

po snegu in kdor ne najde potočka ali ne zmore dolge poti do njega, se mu slabo piše. A čutil je, da ubogim zverinicom kruta usoda ne prinaša le žeje. 45

»To je šele začetek. Gorje mu, kdor tu dočaka pomlad,« je čez čas tiho rekel in se mimo negibne, osuple živalske množice odpravil nazaj proti svojemu brlogu. Njegove težke šape so udarjale ob tla in četudi se je oddaljeval od njih, se jim je zdelo, da zvok njegovih korakov narašča. Medvedove besede so zamolklo odmevale v vsaki izmed živali in vsi so le še otrplo zrl predse. Le polhek je dvigoval svojo drobno glavico tja nekam proti nebu. 50

Iskal je sovo, pametno sovo, da mu pojasni, kaj se je pravkar zgodilo. Še nikdar ni nihče videl medveda, ki bi se takole vdal in odkorakal stran. Če je medveda takole odneslo, bo njega iz kože izdrlo in ga katapultiralo na konec vesolja, se je podila zbegana misel po polhkovi glavici in sovi se je drgetavi zmedenček naposled tako zasmilil, da se je spustila k njemu. 55

»Zmešanemu človeku se še medved ogne,« mu je šepnila, polhek pa je tako pobuljil, da so bile njegove oči videti večje od njenih. Nič ni razumel, ubožček, a sova je že odletela. Pametna, kot je bila, je vedela, da se v tem gozdu ne pride več na zeleno vejo.

Vir: <http://www.dnevnik.si/1042727185/mnenja/kolumne/goran-vojnovic-zimska-basen> [15.05.2020].

INFORMACIJE:

Goran Vojnović (rojen: Ljubljana, 1980): slovenski filmski in televizijski režiser, scenarist, pisatelj, pesnik in kolumnist.

Tema 1: Literatura – umetnost – kultura

Naloga 2

Vpliv kresnika na avtorje in njihova dela

Napišite povzetek.

Situacija: V šoli pri pouku slovenščine predstavite nekaj kresnikovih nagrajencev. Pomagajte si s člankom iz dnevnika *Delo*.

Preberite članek avtorja Zdenka Matoza, *Kako jim je kresnik spremenil življenje*, ki je bil objavljen 20. junija 2013 na spletni strani dnevnika *Delo* (priloga 1).

Napišite **povzetek** in pri tem upoštevajte naslednji navodili:

- V skrajšani obliki obnovite glavno sporočilo priloženega besedila.
- Primerjajte izpovedi, kako je kresnik vplival na življenje avtorjev.

Besedilo naj obsega 315 do 385 besed. Vsak odstavek začnite pisati v novi vrsti.

Naloga 2/Priloga 1

Kako jim je kresnik spremenil življenje

Kar nekaj piscev je Delovo nagrado za najboljši roman prejelo za prvenec in vsi so bili osupli.

Zdenko Matoz

[...] nekaj lavreatov¹ smo povprašali, kako je nagrada vplivala na njihovo pisateljsko pot.

Kresnikov nagrajenec iz leta 2008 Štefan Kardoš je o prvenecu *Rizling polka* (Litera) povedal, da sta se takoj po kresni noči z ženo odpeljala iz Ljubljane proti morju in se vrgla v vodo, ki je bila tistega junija toplejša kot kadarkoli. »Potem so me klicali z nekega radia in me na podlagi prvoosebne protagonistove zgodbe iz nagrajenega romana spraševali, kako to promiskuitetnost prenaša moja žena. Kmalu je zmrdovanje nad najostudnejšim in najslabšim pijanskim romanom, kar jih je bilo kdaj napisanih, izrazilo tudi neko renomirano kritiško pero. No, življenje se je hitro vrnilo v stare tirnice, kajti leto se je obrnilo in pred občestvom so stali v vrsti novi nominiranci za roman leta.« Kardoš je dodal, da je od tiste kresne noči ponudb za objavo njegovih besedil več, kot jih je sposoben napisati. »In to je ob vsej moji brezupni netekmovalnosti veliko.«

Eden najbolj odmevnih nagrajenih prvencev, roman *Čefurji raus!* (Beletrina), je prejel kresnika naslednje leto, napisal pa ga je do takrat režiser Goran Vojnovič. V

času, ko je prejel nagrado, je bil še novinec v literarnem svetu in zato ni najbolje vedel, kaj ta nagrada pomeni. »Če sem nominacijo še nekako razumel, sem bil o nagradi sveto prepričan, da je ne bom dobil. Zdaj se niti ne spominim več, zakaj. Novica o nagradi me je zato kar malo šokirala, a kmalu sem ugotovil, da je presenetila tudi številne poznavalce in strokovnjake in da so moja čustva povsem pravilna.«

Romanopisni zelenec je bil tudi Andrej E. Skubic, ki je leta 2000 prejel kresnika za *Grenki med* (DZS). Prva nominacija in kresnik sta bila zanj precejšen šok. »To takrat še ni bilo tako običajno kot danes, ko se žirija pogosto odloči za ›nov, svež glas‹. Dvanajst let pozneje sem ga za roman *Koliko si moja* (Beletrina) sprejel precej bolj umirjeno – pač z veseljem, seveda, ampak tudi z več distance. Tudi moj ego je žejen pozornosti.«

Tudi Tadej Golob je leta 2010 prejel kresnika za prvenec *Svinjske nogice* (Litera) in tudi on ni vedel, kaj lahko pričakuje. »Po eni strani sem bil presenečen, tudi zato, ker so mnogi govorili, da je kresnik ena sama kuhinja, po drugi pa niti ne. *Svinjske nogice* so se mi takrat zdele dober roman in se mi to zdijo še danes.«

Kresnikovec iz leta 1997 Vlado Žabot za roman *Volčje noči* (Pomurska založba) je o pomenu te nagrade dejal, da je kot avtor in ustanovitelj nagrade najprej hotel svoje romane izvzeti iz tega ocenjevanja. A so ga takratni ugledni člani žirije pri tem zavrnilo s stališčem, da gre za ocenjevanje romanov in ne avtorjev, za celotno romaneskno bero preteklega leta, in da tovrstne izjeme kratko malo niso mogoče. »Vsak roman, ki izide in postane kulturna javna dobrina, je s tem izpostavljen javnemu vrednotenju in ocenjevanju, ne glede na siceršnje delovanje njegovega avtorja. Avtor, skratka, lahko zavrne nominacijo in nagrado. Ne more pa svojega dela, ko postane javno, izvzeti iz javnega vrednotenja in ocenjevanja. Enako je drugod po kulturno razvitem svetu.

Nagrada, ki »razgiba« življenje

Nagrada je različno vplivala na življenje nagrajencev. Za Vojnoviča zgodba knjige *Čefurji raus!* še vedno traja, saj je knjiga pred kratkim izšla na Švedskem. Končan je tudi ruski prevod, predstava *Čefurji raus!* je nedavno doživela tristoto ponovitev, istoimenski film pa jeseni prihaja v slovenske kinodvorane. Skubic pravi takole: »Če dobiš nagrado za prvenec, te vsekakor kar presune: glej, mama,

pa saj jaz znam pisati! Lahko sem začel razmišljati o tem, da bi se čisto posvetil knjigam, o čemer dotlej nisem resno razmišljal. To sem potem tudi naredil.«

Tudi Golobovo življenje je zaradi kresnika bolj razgibano, saj se je na povabilo Javne agencije za knjigo udeležil dveh sejmov v Leipzigu, ki se jima lahko zahvali, da bodo *Svinjske nogice* letos izšle v bosanščini in makedonščini, mladinski roman *Zlati zob* pa v bolgarščini, kar se mu zdi čudovito. »Najmanj se je spremenilo tam, kjer sem pričakoval, da se bo. Takrat je bila Ljubljana prestolnica knjige, pa je šla mimo mene, enako EPK² v Mariboru, se pravi v mestu, v katerem sem bil rojen in tja hodil v srednjo šolo. Mislil sem tudi, da bo kresnik dovolj za eno od pisateljskih štipendij, ki jih podeljuje ta država, pa tudi ni bil.«

Vlado Žabot je prepričan, da vse to ne vpliva na avtorjevo življenje. »Gre za reference, ki jih je seveda mogoče izkoristiti ob raznih priložnostih. Temu sledi veliko povabil v knjižnice, na takšne in drugačne razprave, simpozije, festivale in podobno. Mislim, da je tovrstne posledice doživljala večina dosedanjih kresnikovih nagrajencev. Je pa potem avtor, ko se loti pisanja naslednjega dela, nič

manj kot prej znova docela sam s sabo in svojimi dvomi, vprašanji in paleto ustvarjalnih zagat.«

Nagrada kot naložba?

Prejemniki so kresnika »unovčili« na različne načine. »Če bi preračunavali, bi na žalost ugotovili, da ne kresnik ne katera druga nagrada na našem knjižnem trgu avtorju v finančnem smislu ne more prinesiti veliko. Pozornost javnosti je vse bolj omejena, medijev, ki se resno ukvarjajo s knjigami, je čedalje manj. Tudi zaslužki, povezani s prodajo knjig, so odvisni od maloštevilnih kupcev. Tržne logike za unovčevanje kresnika v takšnem svetu ne more biti veliko,« je dejal Vojnović.

Skubic je prepričan, da kresnik sproži pozornost javnosti. »Nagrada za roman je menda edina, ki precej poveča prodajo. Nagrajenec tisto leto dobi precej več vabil na nastope, sejme in podobno. O honorarjih pa nima smisla izgubljati besed. Hvala bogu, da ima vsaj nagrada svoj finančni del.«

Golob je priznal, da mu je nagrada pomagala pri nadaljevanju pisateljske kariere. »Potem sem se lotil pisanja mladinskega romana *Zlati zob* in to omenil v nekem intervjuju, ki ga je prebral Andrej

Ilc z Mladinske knjige. Z njegovo pomočjo in s pomočjo Alenke Veler je knjiga leta 2011 izšla pri Mladinski knjigi in bila lani izbrana za eno od dveh knjig v akciji Rastem s knjigo, natisnjena v več kot 20.000 izvodih in podarjena vsem slovenskim sedmošolcem. Zanj sem poleg honorarja od Mladinske knjige, ki je bil malo višji od predpisanega honorarja za avtorsko polo, dobil še 4500 evrov. To je bil moj največji denarni dosežek, ki ga najbrž ne bi bilo brez kresnika.« Vlado Žabot je bil bolj ironičen: »Jaz sem kot večina dosedanjih in bodočih kresnikovih nagrajencev »bogat slovenski pisatelj.«

Vsi prejemniki so si enotni, da umetnost sicer ni polje tekmovanja, vendar podeljevanje literarne nagrade pomeni, da je več medijske pozornosti vsaj za trenutek namenjeno knjigi, literaturi in kulturnemu delovanju. Po drugi strani je tu tudi odgovornost strokovne javnosti, ki razglasi, kaj je najboljše v slovenski literaturi. Pri tem ne smemo pozabiti na bralce, kajti knjiga je konec koncev namenjena njim. Če ti kupijo knjigo, naredijo največ za slovensko literaturo, avtorja in založništvo. ■

Vir: <http://www.delo.si/kultura/kresnik/kako-jim-je-kresnik-spremenil-zivljenje.html> [15.05.2020], skrajšano.

Razlaga besed:

¹ lavreát: knjiž. umetnik, znanstvenik, ki dobi kako visoko nagrado ali priznanje, nagrajenec: biti Nobelov lavreat za mir

² EPK: Evropska prestolnica kulture

INFORMACIJE:

Nagrada kresnik je priznanje za najboljši roman preteklega leta. Podeljuje jo časopisna hiša *Delo* od leta 1991. Razglasitev in podelitev nagrade poteka vsako leto na kresni večer na Rožniku v Ljubljani.

Tema 2: Počitnice

Naloga 1

Kam na počitnice?

Napišite analizo besedila.

Preberite besedilo *Butična oaza miru ob vznožju Julijskih Alp*, ki je bilo 26. maja 2017 objavljeno na spletni strani oglaševalskega portala revije *Finance* (priloga 1), in besedilo Kaje Sajovic *Dubaj bo zgradil plavajočo repliko Benetk*, ki je bilo 3. oktobra 2017 objavljeno na spletni strani Radiotelevizije Slovenija (priloga 2).

Napišite **analizo besedila** in pri tem upoštevajte naslednja navodila:

- Na kratko povzemite vsebino obeh besedil.
- Primerjajte obe besedili glede na zgradbo in jezik.
- Pojasnite, s katerimi besedami oz. besednimi zvezami je podano mnenje o počitnicah doma in na tujem.
- Ocenite, katero besedilo bolje doseže namen privabiti turistke in turiste.

Besedilo naj obsega 360 do 440 besed. Vsak odstavek začnite pisati v novi vrsti.

Naloga 1 / Priloga 1

Butična oaza miru ob vznožju Julijskih Alp

[...]

Uspešen začetek sezone kaže, da se dober glas o posestvu Lambergh iz Dvorske vasi blizu Radovljice hitro širi. »Veseli nas, da imamo precej tudi domačih gostov z vseh koncev Slovenije,« pravi Erika Bokal, vodja prodaje. Večino prenočitev sicer ustvarijo gostje iz Italije, Nemčije, Hrvaške, Avstrije, Belgije, Nizozemske in Izraela, opažajo pa, da se jim je začel odpirati tudi bolj vzhodni trg, še zlasti Češka, Madžarska in Poljska.

5

In kaj goste najbolj pritegne?

Predvsem mir in neokrnjena narava, ki ju skupaj z gostoljubnostjo ter kakovostnimi storitvami na najvišji ravni zaokrožijo v celostno ponudbo. Pri tem si prizadevajo za promocijo celotne destinacije, ki lahko ponudi zelo veliko – pri roki so Blejsko in Bohinjsko jezero, Julijske Alpe, možnost uživanja v adrenalinskih aktivnostih ali zasanjanih sprehodih, bogata kulturno-zgodovinska dediščina ter prav tako bogata ponudba zdrave hrane. [...]

10

Dvorec so leta 2011 prenovili in v njem uredili devet luksuzno opremljenih soban in suit s pogledom na grajski park, ki ohranja zasnovo iz 18. stoletja, zelene travnike in Julijske Alpe s Triglavom. Mojstrsko so restavrirali kamnite detajle, steklene vitraje, starinsko leseno pohištvo in originalni leseni strop ter kamnito stopnišče iz 16. stoletja. Poseben sladkorček sta suiti z lastnima mini wellness centroma s prestižno masažno kadjo, masažno mizo in turško savno za dva z možnostjo kromoterapije (sproščanje z barvno svetlobo).

15

Ob tradicionalnem dvorcu še sodoben butični hotel

Butični wellness & spa center z bazenom, masažnim bazenom, savnami ter pestrim programom za nego in sprostitev telesa je tudi v pritličju butičnega hotela Lambergh, ki so ga poleg dvorca zgradili leta 2009. Skozi velike zastekljene stene bazenskega kompleksa kuka narava, kar pomaga, da lažje odklopimo misli in se prepustimo prijetnim občutkom.

20

Sicer ima hotel 32 sob, dve ekstravagantni suiti, štiri kongresne dvorane, ki lahko sprejmejo od 16 do sto ljudi, in restavracijo s kavarno.

25

Restavracija je namenjena tudi zunanjim gostom in je primerna za organizacijo družabnih dogodkov na visoki ravni ter ekskluzivnih kulinaričnih avantur, ki nastajajo pod taktirko chefa Grega Rozmana, člana slovenske kuharske reprezentance in nosilca srebrne medalje s kuharske olimpijade. Njegovi meniji so sezonsko obarvani in sestavljeni iz prvovrstnih sestavin, ki so večinoma lokalnega izvora. [...]

Neodvisnost in svoboda sta glavni vrednoti

30

Butik hotel Lambergh, Château & Hotel ni član nobene mednarodne verige in o tem za zdaj tudi ne razmišljajo. »Neodvisnost in svoboda pri odločitvah, sploh ko so situacije, na katere se moraš v poslu odzvati takoj, nam veliko pomenijo,« pravi sogovornica in dodaja, da si pri domačih in poslovnih gostih prizadevajo pridobiti čim več neposrednih rezervacij, med mednarodnimi sistemi pa se tržijo prek *booking.com* in *expedia.com*.

35

Naloga 1 / Priloga 2

Dubaj bo zgradil plavajočo repliko Benetk

En del letovišča bo povsem pod vodo

Kaja Sajovic

Se da lepoto Benetk poustvariti? Težko, a Dubaj bo poskušal storiti prav to. Emirati namerava namreč zgraditi plavajočo repliko romantičnega italijanskega mesta, vključno z gondolami in kanali – in še podvodnim delom.

Letovišče bo razdeljeno na štiri dele, od katerih bo eden popolnoma potopljen pod vodo, navaja CNN. Plavajoče arabske Benetke bodo del dubajskega projekta Svet (*The World*), umetne skupine otokov, zgrajenih v obliki zemljevida sveta štiri kilometre od obale. 5

Za repliko Benetk stoji skupina Kleindienst, ki si je zamislila podvodno etažo s sprejemno avlo, 180 kajutami in tremi restavracijami z izjemnim razgledom na podvodni svet Perzijskega zaliva.

Priredili bodo tudi karneval in bienale

Plavajoče Benetke bodo tehnično klasificirali kot ladjo, nosilci projekta pa nameravajo uporabiti isto tehnologijo kot za Plavajočega morskega konjička, še en Kleindienstov podvodni projekt, ki ga trenutno razvijajo v Dubaju. Da bi v letovišču še dodatno pričarali »pristni« beneški duh, nameravajo tam gostiti dubajske izdaje beneškega karnevala, beneškega bienala in praznika svetega Odrešnika (*Festa del Redentore*). 10

V zadnjih letih se je podvodni turizem izkazal za zelo priljubljenega po vsem svetu, od podvodne restavracije Ithaa na Maldivih do podvodnih hotelskih suit v dubajskem hotelskem kompleksu Atlantis The Palm. 15

Letovišče Benetke na vodi, ki naj bi ga odprli leta 2020, če bo šlo vse po načrtih, in ki so ga začeli graditi leta 2018, po prvotnih predvidevanjih stane 680 milijonov dolarjev.

Bodo Benetke rešile Svet?

Otoški projekt Svet (*The World*) sicer še vedno ni postal tako vroča naložbena znamenitost, kot so upali, ko so ga začeli graditi leta 2003. Večino od 300 otokov so prodali pogodbenikom, da bi na njih zgradili zasebna bivališča, a jih večina ostaja neposeljenih. Nosilci projekta upajo, da bo predlagana replika Benetk vzbudila več zanimanja za otočje. 20

»Izjemno navdušen in ponosen sem nad Plavajočimi Benetkami,« je povedal Josef Kleindienst, predsednik družbe Kleindienst. »Naš cilj je okrečiti nepremičninsko krajino in turizem ter prinesiti novo ikonično izkušnjo.« 25

Tema 2: Počitnice

Naloga 2

Počitnice ob Vrbskem jezeru

Napišite komentar.

Situacija: Na letnem srečanju turističnih vodičev sodelujete na diskusijskem omizju. Kot predstavnik/predstavnica Koroške predstavite svojo deželo s prispevkom o Vrbskem jezeru. Napišite komentar z naslovom *Počitnice ob Vrbskem jezeru*.

Preberite reportažo Tomaža Klipšteterja *Reportaža z Vrbskega jezera: Velika modrina skoraj brez Slovencev*, ki je bila objavljena 27. julija 2017 na spletni strani časopisa *Dnevnik* (priloga 1).

Napišite **komentar** in pri tem upoštevajte naslednja navodila:

- Povzemite glavno misel besedila.
- Predstavite mnenje avtorja o počitnikovanju na Vrbskem jezeru.
- Zavzemite stališče do možnosti počitnikovanja v lastni deželi.
- Predlagajte še dodatne ponudbe, ki se jih lahko poslužuje turist okoli Vrbskega jezera.

Besedilo naj obsega 360 do 440 besed. Vsak odstavek začnite pisati v novi vrsti.

Naloga 2/Priloga 1

Reportaža z Vrbskega jezera: Velika modrina skoraj brez Slovencev

Valove režejo jadrnice, gliserji in ladje vseh velikosti in hitrostnih razredov. V svetlo modrino, ki se skorajda kičasto lesketa v poletnem soncu, množično skačejo mladi in stari, saj ima voda idealnih 24 stopinj Celzija. Kraj je dobro uro vožnje oddaljen od Ljubljane. Pa je kljub temu večini Slovencev bolj kot ne neznanka.

Tomaž Klipšteter

Vrbsko jezero, ki se na zahodu naslanja na Celovec, obsega skoraj 20 kvadratnih kilometrov in je največje jezero na Koroškem. Obenem je eno najbolj priljubljenih turističnih ciljev v Avstriji, ki zgolj v poletni sezoni našteje več kot 700.000 nočitev. Kar je nam skrito na severni strani Alp, se Avstrijecem, Nemcem, Nizozemcem, Skandinavcem in drugim Evropejcem odkriva na skrajnem južnem robu nemško govorečega območja.

Vrba ob Vrbskem jezeru je bolj znana starejšim generacijam, predvsem po zaslugi nadaljevanke Grad ob Vrbskem jezeru, ki jih je prikovala pred televizijske sprejemnike enako kot to zdaj uspe Gorskemu zdravniku. Gledalke in gledalci so se na začetku 90. let topili ob romantičnih prigodah Roya Blacka, Uschi Glas in drugih tedanjih TV-zvezdnikov.

Neoromantična kulisa nadaljevanke je bil grad ob jezeru, ki je še zmeraj najekskluzivnejši naslov v kraju. Zato ni naključje, da je pred njim parkiran nesramno drag rolls-royce. [...] Bežen pog-

led po starostnem preseku gostov razkriva, da ta del Vrbskega jezera še zelo živi od nekdanje televizijske slave. Zatorej ni presenetljiv podatek, da ima v hotelu svojo ordinacijo tudi ugleden lepotni kirurg. Tistega opoldneva je na bližnji obali avstrijski par prosil starejšo mimoidočo, da posname njun portret. Vendar je imela priletna gospa opazno veliko težav s fotografiranjem z njunim pametnim telefonom.

Z dolgo brado in tetovažami nad zaprašen videz

Sta prvič na Vrbskem jezeru, da se takole fotografirata? »Ne, kje pa, sem se pripeljeva redno na nekajdnevni izlet. Doma sva iz salzburškega Obertauerna, zato imava do sem le dobro uro vožnje,« pove Alois Huber. Kaj ju vleče sem? »Barva vode, kakovost ponudbe, ta počitniški sijaj. Vrbsko jezero je nekaj posebnega,« odvrne soproga Karin. Na poletni oddih torej ni treba iti na morje? »Seveda ne! Kaj boš zdaj tam? Prevroče je.«

Pojava, kakršen je Armin Gupf, v začetku 90. let zagotovo ne bi dobila izstopajoče vloge v gradu ob

Vrbskem jezeru. Njegova dolga negovana brada, pedantno počesani lasje in razkošno potetovirana koža pa se leta 2017 idealno ujemajo s prizadevanjem elitne hotelske verige Falkenstein, da bi se ta petzvezdna lokacija znebila nekoliko zaprašenega in zategnjenega videza in bi privabljala tudi mlajšo, hipstersko ciljno skupino. Gupf, doma iz Zgornje Avstrije, je glavni kuhar v dvorski restavraciji Bartholomäus. Na Koroškem se je že povsem udomačil. »Delam v kuhinji z najlepšim razgledom na jezero,« ponosno razkaže svoje delovno okolje, v katerem pa ta čas ni stresa, saj večina gostov raje obeduje v hotelskem lokalu tik ob vodi.

Po čem se delo v grajski restavraciji razlikuje od preostalih uglednih gastronomskih lokacij? »Pričakovanja gostov so zelo visoka,« razkrije. »Pritisk je močan, še posebno ker je prejšnji upravnik nekoliko pokvaril ugled in v javnosti še zmeraj kroži veliko dezinformacij.« Kulinarično ponudbo gradijo na lokalnih sestavinah, med drugim govedino japonske pasme vagju, ki je na paši pri bližnjem kmetu, hotel ima tudi svojo ribogojnico, v kateri

redijo postrvi, zlatovščice, sulce in celo potočne rake.

Večina obale je zasebna

Čeprav ima Vrbsko jezero več kot 42 kilometrov obale, je možnosti za kopanje presenetljivo malo. Avstrijci pač niso imeli zadržkov glede privatiziranja obalnega pasu. Premožni lastniki pa nočejo svojega kosa jezera deliti s komer koli. Gostom hotelov so na voljo zaprte hotelske plaže, ostalim pa preostanejo javna kopališča in nekaj skritih zelenic, s katerih je mogoč brezplačen dostop do vode.

»Kopanje tukaj je problem,« potoži tudi Gupf. »Poznamo nekaj ›skritih‹ lokacij, kjer se lahko skopaš, sicer pa se raje umaknemo na katero izmed manjših sosednjih jezer.« Ali lahko leto preživi brez morja? »To pa ne. Jeseni praviloma grem na jug Portugalske, kjer sem preživel skoraj pet let.«

Z naskokom največje javno kopališče na Vrbskem jezeru je na zahodu Celovca. Na gnečo opozori več kot 15-minutno kroženje po

brezplačnem parkirišču in ločen parkirni prostor za kolesa, ki po zasedenosti bolj spominja na Nizozemsko kot na Avstrijo. Tudi v sosednjem avtokampu so senčne parcele že zdavnaj okupirali gostje iz Avstrije, Nemčije, z Nizozemskega, iz Belgije, Italije ...

»Preden dospejo do morja, jim ponudimo nekaj boljšega. In potem ostanejo tukaj,« se smeji poslovodja Thomas Freund. V njegovi šali je veliko resnice. Podatki povedo vse: v kampu s 350 parcelami naštejejo kar 70.000 nočitev na leto. [...]

Na vprašanje, kakšen je statistično povprečen gost avtokampa, Freund ne želi govoriti. »Populacija je zelo razpršena,« trdi. Nekateri ostanejo samo nekaj dni, tista dva Nizozemca (pokaže na starejši par, ki se je napotil na kopališče) pa prideta vsako leto in pri nas ostaneta dva tedna.«

Zmenek slovenskih znancev s Šolte

Čeprav je bil delavnik, je bila gneča na celovškem javnem kopališču huda. Z osenčene klopi se je

slišala glasna debata v slovenščini. Ste redni gostje na Vrbskem jezeru? »Ne, jaz sem tukaj prvič,« prizna Marija Papler iz Škofljice. »Mi pa smo bili tukaj že nekajkrat,« doda Cene Kepic iz Tržiča. Paplerjevi in Kepičevi so se spoznali na Šolti, za mesto letošnjega ponovnega snidenja pa so izbrali avstrijsko koroško jezero.

Kje je lepše, v Dalmaciji ali na avstrijskem Koroškem? »Seveda na morju,« odvrne Marija Kepic. »Ampak je tukaj tudi lepo. Pa še bližje je.« »Vsekakor nam je ljubše kot Bled ali Bohinj, ker je tukaj parkiranje brezplačno. V Sloveniji se hočejo iti turizem, pa jim ne gre. Tu pa je vse urejeno in čisto.« [...] »To je zagotovo najlepše jezero v naši okolici,« debato dopolni Mojca Studen iz Sebenj. »Je pa res, da veliko Slovencev zanj sploh ne ve in nikoli ne pridejo sem.« ■

Tema 3: Varstvo osebnih podatkov

Naloga 1

Do zdravja prek spletnih aplikacij?

Napišite razpravo.

Preberite članek (*Preveč*) *radovedne aplikacije?* avtorice Urške Kereži, objavljen 6. novembra 2017 na spletni strani časnika *Večer* (priloga 1).

Napišite **razpravo** in pri tem upoštevajte naslednja navodila:

- Prikažite v besedilu opisano tematiko.
- Komentirajte možne prednosti in slabosti aplikacij, ki omogočajo vpogled v stanje telesa.
- Zavzemite stališče do zbiranja in shranjevanja občutljivih zdravstvenih osebnih podatkov.

Besedilo naj obsega 450 do 550 besed. Vsak odstavek začnite pisati v novi vrsti.

Naloga 1 / Priloga 1

(Preveč) radovedne aplikacije?

8140 korakov dnevno in 188 aktivnih minut na teden, kar je 25 odstotkov (pre)več glede na priporočila zdravnikov. Na treningih najbolj intenzivno norimo v torek, z 51 minutami joge tedensko pa nato stavimo, da se bomo prenehali zbujati štirinajstkrat na noč. 68 udarcev na minuto med počitkom je namreč absolutno previsok srčni utrip za globok, krepčilni spanec. Račun, ki nam ga za vse to izstavlja zdravje? 611,44 evra letno. Ja, »veliki bratje« že vse vedo o nas.

Urška Kereži

Po pošti v laboratorij potuje vzorec naše slin, krvi, blata ali urina. Da končno natančno izvemo, kaj nam manjka, da nismo v življenjski formi. Ali česa se je z leti v telesu naložilo preveč. Fitnes pasovi in pametni modrčki nam štejejo korake in pretečene kilometre, preverjajo srčni utrip, zaužite kalorije, sledijo spanju. Na spletu vse o sebi in bližnjih objavljamo na socialnih omrežjih, nakupujemo, polnimo e-koledarje, e-poštne predale, nalagamo e-slike, izbiramo e-glasbo. Pametni telefoni med tem še pridno zapišejo, kam gremo, koliko se premikamo, katere igre igramo, kako pogosto kličemo mamo ... In – ko jih končno odložimo, ugotovijo, da smo šli spat. Vse to (nam?) je omogočil razvoj številnih aplikacij, ki si jih množično veselo nalagamo. Niti za trenutek pa ne pomislimo, kam so te videne, zabeležene in (nekje) preučene informacije s še tako »nepomembnimi« podatki namenjene. Ali kje se z zdravjem sreča tehnologija, ki nam bliskovito spreminja način življenja, celo njegovo dolžino. Kaj šele, da se z njihovo uporabo, kot kažejo ugotovitve raziskave norveške potrošniške organizaci-

je Forbrukerradet, velikokrat odrečemo temeljnim pravicam.

Ujeti v podatkovno spiralo

Izmenjava osebnih podatkov z neznanimi partnerji in oglaševalci, sledenje, ko aplikacije ne uporabljamo, in ohranjanje podatkov, ko že izbrišemo račune, so le najbolj očitne kršitve, ki jih je ob norveški raziskavi pokazal pregled Endomonda, Runkeeperja, Strave, Lifesuma in MyFitnessPala. Iz primerjave splošnih pogojev je namreč jasno, da uporabnikom nobena ne ponuja ustreznega varstva. Še posebej negativno izstopa MyFitnessPal, ki med drugim zahteva, da se odrečemo lastništvu vsebine, vključno s profilno fotografijo in uporabniškim imenom, ter ima zelo zapletene, dolge splošne pogoje. Možnosti, da bi izničili določilo o odrekanju zasebnosti nad našo vsebino, pa nimamo. Dodatno preverjanje, ki ga je za Forbrukerradet opravila raziskovalna organizacija SINTEF, je za nameček dodalo, da informacije, ki jim jih prijazno servi(s)ramo, krožijo med podjetji po vsem svetu. O čemer prav tako nismo obveščeni in na to nimamo vpliva. Runkeeper in MyFitnessPal tako denimo vesta,

kje smo, tudi ko ju ne uporabljamo, Endomondo v iPhonu pa celo, ko je popolnoma izključen.

Dragoceni že otroci

Da ni malo niti mobilnih aplikacij za otroke, ki brez dovoljenja staršev zbirajo osebne podatke, kot so telefonske številke, priljubljene lokacije, spletne strani, ki jih nato posredujejo oglaševalcem, da si lahko izdelajo uporabniški profil otroka za ciljno oglaševanje, je prav tako le ena od ključnih skrb vzbujajočih ugotovitev poročila ameriške zvezne trgovinske komisije (FTC). Med preizkusom tistih, ki so na voljo v spletni trgovini Google Play, za operacijski sistem Android, in App Store, za Applov operacijski sistem iOS, so denimo ugotovili, da jih komaj petina navaja načine ravnanja s podatki oziroma katere med njimi zbirajo in komu so nato na voljo. Zato vedite – skoraj tri petine jih beleži vsak naš premik, čeprav jih le 15 odstotkov to omeni še pred prenosom namestitvene datoteke.

Tudi sončne strani tehnologije

Telefon je zaskrbljen, ker smo družini in prijateljem nenadoma

prenehali pošiljati sporočila. Tako nas sprva prijazno povpraša: Kako ste? Nato skuša naš molk pretrgati s predlogom: Bi radi govorili s svetovalcem? Ko vztrajamo, nas kar sam poveže z e-psihologom. Sum se je namreč potrdil – zapadli smo v depresijo. Ste se nasmehnili? Znanstvena fantastika? Pametni telefoni se spreminjajo v izjemne sledilce naših življenjskih vzorcev. In težav – doma, pri delu, ko jemo, spimo ... Tako imamo prvič v zgodovini človeštva vse pogoje za natančno napoved prihodnosti, za jasnovidnost: nenehen in velik nabor podatkov ter njihovo hitro obdelavo.

Svet meritev del vsakdana

Ta hip po svetu brni »zgolj« 2,1 milijarde mobilnih telefonov, na roki pa sprehajamo več kot 50 milijonov sledilnih zapestnic. In čeprav nekateri svarijo, da smo z urami, ki nas na noge spravljajo

vsako minuto, ali s telefoni [...] že zdavnaj prečkali mejo »naravnega«, vdora in vpliva tehnologij v naše življenje nič in nihče ne more preprečiti. Čemur danes pravimo pametna oblačila, bodo nekoč le oblačila. Namesto pametnih zapestnic že imamo nekaj, brez česar večina žensk ne more – pametni modrc. Under Armour čevlje SpeedForm opremlja z Geminom 2, tehtnico, aplikacijo za vodenje napredka. In zdaj si zamislite še pametne hladilnike, ki se z vsemi sporazumevajo in podatke dostavljajo našemu kardiologu¹ ali trenerju v pisarno. Kamere, ki beležijo vnos kalorij in analizirajo posnetke naših kuharskih mojstrov in na Instagramu, o videnem pa poročajo bančnemu računu. Digitalne tatuje, ki odpirajo vrata oziroma si izmenjajo podatke med rokovanjem. Ali pametna stranišča, ki takoj razberejo spremembe v črevesnih mikrobih. [...]

Vsaka kaplja potu šteje

Monitorji bodo kmalu analizirali znoj igralcev košarkarske ekipe Houston Rockets in nogometne ekipe FC Dallas, iz katerega bi se dalo razbrati spremembe v količini natrija, kalija in pH-vrednosti; naslednje leto naj bi še bili zmožni preveriti raven glukoze (poraba kalorij in energije), kortizola (stres) in laktata (regeneracija mišic). Cilj je opaziti zdravstvene težave pred razvitjem resne težave. »Telo nam govori ves čas, samo slišati ga ne moremo,« pravi Soussa. Kenzenov sistem je kot megafon s prevajalcem, ki bi lahko rečimo posvaril gradbenega delavca pred nenadnim srčnim zastojem ali pa diabetiku povedal, da je njegova raven glukoze padla, preden bi sploh pomislil na test. ■

Vir: <http://www.vecer.com/prevec-radovedne-aplikacije-6342419> [15.05.2020], skrajšano.

Razlaga besed:

¹ kardiolog: zdravnik za srce in srčne bolezni

Tema 3: Varstvo osebnih podatkov

Naloga 2

Tehnologija pod kožo

Napišite pismo bralke/bralca.

Situacija: Kot mlad človek se zanimate za najnovejše dosežke na tehničnem področju. Svoje mnenje želite izraziti v obliki pisma bralke/bralca.

Preberite članek *Mikročipi za zaposlene so tu* avtorice Neže Oder, objavljen 27. julija 2017 na spletni strani slovenskega političnega in kulturnega tednika *Mladina* (priloga 1).

Napišite **pismo bralke/bralca** in pri tem upoštevajte naslednja navodila:

- Povzemite glavne informacije priloženega besedila.
- Opišite pozitivne in negativne strani čipiranja ljudi.
- Zavzemite stališče do mnenja, da omejuje vgrajevanje mikročipov v telo osebno svobodo posameznice in posameznika.

Besedilo naj obsega 270 do 330 besed. Vsak odstavek začnite pisati v novi vrsti.

Naloga 2/Priloga 1

Mikročipi za zaposlene so tu

Ameriško podjetje zaposlenim ponuja mikročipiranje, ki naj bi jim olajšalo delo. Dogaja se torej nekaj, kar teoretiki zarote napovedujejo že nekaj časa. Odpirajo se vprašanja varnosti in zasebnosti.

Neža Oder

Podjetje Three Square Market v Wisconsinu s prvim avgustom ponuja svojim zaposlenim brezplačno vgraditev mikročipa, ki jim bo omogočal odpiranje vrat, prijavo v računalnik in celo nakup hrane. Za poseg se je prijavilo že 50 zaposlenih, izvršilni direktor podjetja Patrick McMullan pa verjame, da bodo mikročip kmalu želeli vsi, poroča BBC.

Radiofrekvenčni identifikacijski čip (RFID) v velikosti riževega zrna in vrednosti 300 dolarjev uporablja enako tehnologijo kot brezstične kreditne kartice ali mobilna plačila, so pojasnili na spletni strani podjetja. Čip je implantiran med palec in kazalec, za vstavljanje ali odstranitev pa potrebujemo le nekaj sekund.

Navdih je podjetje iskalo na Švedskem, kjer lahko letos beremo o železniškem podjetju, ki ponuja opcijo biometričnih čipov names-to vozovnic, »bio-hekerji« pa vstavljajo mikročipe pod kožo prostovoljcev že leta. »Najprej jih bo tisoč, nato deset tisoč,« preprosto razlaga bio-heker Hannes Sjoblad. »Ta tehnologija se bo obdržala in kmalu ne bo nič čudnega, če bo nekdo imel pod kožo implantant¹.«

Čipi švedskih bio-hekerjev zaenkrat delujejo kot enostaven varnostni vmesnik, s katerim lahko uporabniki na primer odklenejo telefon ali odpirajo vrata brez ključa. Za to pa je sicer potreben nakup posebne ključavnice, katere cene so dandanes še zelo visoke. A Sjoblad verjame, da obstaja v mikročipih večji potencial: »Mislim, da smo šele začeli odkrivati, kako velike možnosti to odpira.«

Three Square Market pri razvoju svoje tehnologije tudi sodeluje s švedskim podjetjem BioHax, skupaj pa želijo doseči, da bodo mikro naprave nekoč v celoti zamenjale kreditne kartice in celo telefone. »Mednarodni trg je širok,« pojasnjuje McMullan, »in verjamemo, da ga bo v prihodnosti usmerjal tisti, ki bo v areno stopil prvi.«

Od 85 zaposlenih v Three Square Marketu jih je 50 v poseg brez obotavljanj privolilo, je potrdil podpredsednik mednarodnega razvoja Tony Danna. »Ključnega pomena je priročnost mikročipa. Ta bo nekoč zamenjal vse, kar nosimo v torbi – od ključev pa do osebne izkaznice,« razlaga Danna. Zaenkrat pa si Three Square Market prizadeva, da bi čip predvsem olajšal delo zaposlenim v podjetju.

Implantiranje naprav v človeško telo je velik korak, je za Telegraph

kritičen Patrick Mesterton, direktor švedskega podjetja Epicenter, ki prav tako omogoča čipiranje. »A po drugi strani ljudje to že dolgo počnemo.« Bionski² udi in organi, laserske operacije in cepiva – vse to ima na telo večji vpliv kot pa majhen čip, ki le komunicira z zunanji aparati, komentira Mesterton.

Kot z vsako tehnološko inovacijo pa tudi mikročipi odpirajo vprašanja varnosti in zasebnosti. Sicer gre za biološko varno rešitev, a čipi generirajo podatke, ki beležijo, kako pogosto je posameznik na delu, katera vrata odpira in kaj kupuje. Čipi bodo tudi sledljivi, tega ni mogoče obiti, pojasnjuje Tony Danna.

RFID čipiranje pa sicer ni novost. Kevin Warwick, profesor kiberneteke na angleški univerzi Reading, je bil prvi človek, ki je vstavil čip v svojo roko v letu 1998 in o prednostih te tehnologije govoril že takrat. Od sledljivosti, ki pomaga v primeru izgubljenega otroka ali pobeglega kriminalca, pa do zdravstvenih prednosti beleženja telesnega stanja in ažurnosti kartotek, prinašajo mikročipi več prednosti kot slabosti. Masovno čipiranje prebivalstva bo vsekakor odprlo še veliko etičnih debat, a dobro je, da se zavedamo, da nas prepletanje telesa s tehnologijo v prihodnosti nedvomno čaka. ■

Vir: <http://www.mladina.si/181165/mikrocipi-za-zaposlene-so-tu> [15.05.2020].

Razlaga besed najdete na naslednji strani.

Razlaga besed:

¹ **implantant:** implantat, vsadek

² **bionski:** bionika – veda, ki skuša reševati probleme tehnike s študijem funkcij živih bitij; bionski ud – po modelu živega bitja/živali narejena proteza